

Ion MĂINEA:

„Învățătura de la tatăl meu –
«Dacă tot te apuci de un lucru,
atunci fă-l bine» – m-a condus în viață”

S-a născut în București, la 23 septembrie 1929.

A absolvit Institutul de Teatru din București la clasa prof. Marcel Anghelescu.

Tânărul visase să devină inginer de aviație. A urmat, așadar, o școală tehnică, la capătul căreia a obținut o diplomă de meseriaș: de strungar – o meserie onorabilă și sigură, pe care familia sa (care l-a înfiat și l-a crescut cu multă dragoste) o socotea potrivită pentru un bărbat ce va avea de întreținut o familie.

A fost copil din flori: frumos și isteț – cum sunt toți copiii născuți din dragoste. Nu și-a cunoscut părinții adevărați. Târziu, a aflat că este băiatul unei fete tinere și a unui aristocrat venit în vacanță la rude... O poveste de dragoste scurtă, intensă, cu final... (ne)fericit?

Poate de aici i se trage aerul ușor aristocratic, de „domn”...

A fost înfiat de o familie de gospodari harnici și cu o situație materială bună: tatăl adoptiv a fost un om inteligent; era cismar, avea atelierul lui, calfe și ucenici și a făcut multă vreme ghete de lux pentru „boieri”. Mama, o femeie sensibilă, iubea teatrul bun și, sigur, ei îi datorează fiul dragostea pentru teatru.

Tânărul Ion Măinea juca într-o trupă de amatori. La un concurs, l-a văzut Paul Everac și, pentru că l-a plăcut, l-a trimis la Marietta Sadova. „Am fost emoționat, fiindcă știam cine este Marietta Sadova, o văzusem în câteva spectacole” – mărturisește actorul.

L-a luat, la clasa lui, Marcel Anghelescu – actor admirabil, om de caracter și actor de mare talent, preferatul lui Sică Alexandrescu.

Auzind că s-a dus la „școala de artiști” înțeleptul său tată i-a spus: „Du-te unde-ți place, numai să nu uiți că dacă tot te apuci de-un lucru, atunci fă-l bine”. A fost o învățătură care l-a călăuzit toată viața.

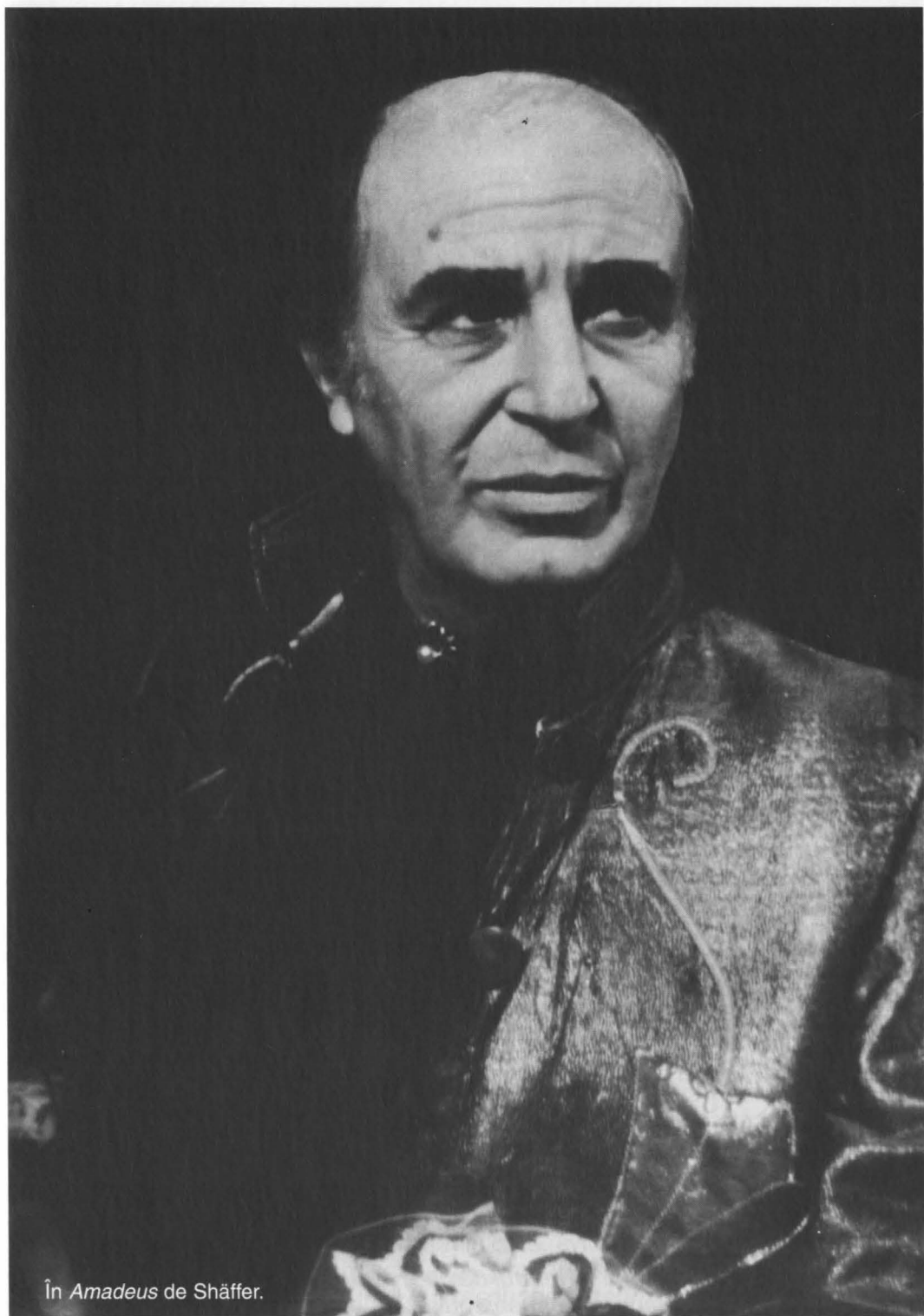
„Știi ce e interesant? – îmi spune Ion – eu am avut oarecare indiferență (nu spun resemnare!) față de traseul meu profesional. N-am dat nici o clipă din coate, n-am insistat... M-am lăsat oarecum în voia destinului. Totuși, îngerul meu păzitor nu m-a părăsit aproape niciodată...”

Debutul propriu-zis a avut loc la Teatrul Mic. Dăduse examenele de final cu Mihai Radoslavescu (student la Regie) în spectacolul cu piesa *Lumina de la Ulmi* de Horia Lovinescu.

La Mic a debutat cu rolul Nae Girimea în *D'ale carnavalului* în regia Soranei Coroamă Stanca. Tot acolo a jucat în *Vrăjitoarele din Salem* de Arthur Miller (în regia lui Mihai Raicu). Apoi în *Zboară cocorii* (ne amintim de filmul superb cu Tatiana Samoilova și Aleksei Batalov – scena finală, a morții soldatului era emoționantă: tot cerul se învărtea nebunește până devenea tot mai oblic și apoi se închidea definitiv).

FIȘĂ ARTISTICĂ SELECTIVĂ:

Tullius Rotundus („Romulus cel Mare” de Fr. Dürrenmatt, regia: Sanda Manu); *Banquo* („Macbeth” de W. Shakespeare, regia: Ion Deloreanu); *Michelangelo* („Michelangelo” de Al. Kirițescu, regia: Szombati Gille Otto); *Uria* („Disparația lui Galy Gay” de Bertolt Brecht, regia: Al. Colpacci); *Richard* („Totul în grădină” de E. Albee, regia: Marietta Sadova); *John Challe* („Revolta marinariiilor de pe Caine” de H.Wouk, regia: Szombati Gille Otto); *Edgar* („Play Strindberg” de Fr. Dürrenmatt, regia: Szombati Gille Otto); *Menumorut* („Noapte albă” de M. Bradu, regia Zoe Anghel Stanca); *Emil Strimbleanu* („Incurcă lume” de A. de Herz, regia: Farcaș Ștefan și Ion Măinea); *Cetățeanul turmentat* („O scrisoare pierdută” de I.L.Caragiale, regia: Al. Colpacci); *Vlad I* („Casa evantai”, de Marin Sorescu, regia: Sergiu Savin); *Stanley* („Aniversarea” de Harold Pinter, regia Sergiu Savin); *Pronin* („A optsprezecea cămilă”, de Samuil Alioșin, regia: Victor Ioan Frunză); *El* („Într-un parc pe-o bancă” de Al. Ghelman, regia: Sergiu Savin); *Salieri* („Amadeus” de Peter Shäffer, regia: Al. Dărie); *Dr.Szegilongi* („Cele trei nopți ale unei iubiri” de Hubay Miklós, regia: Dan Alexandrescu); *Tatăl* („Ivanca” de Lucian Blaga, regia: Tudor Chirilă); *Prospero* („Furtuna” de W. Shakespeare, regia: Tudor Chirilă); *Deogracias* („Cimitirul păsărilor” de Antonio Gala, regia: Anca Bradu); *Tache* („Tache, lanke și Cadâr” de V.I.Popa, regia: Mihai Fotino); *Don Bartholo* („Bărbierul din Sevilla” de Beaumarchais, regia: Alice Barb)

În *Amadeus* de Shäffer.

Elisabeta Pop: *Bună, Ioane. Convorbirea noastră de azi este o continuare a multor conversații despre teatru... Să le reluăm, deci... De ce ai plecat, de fapt, din București? Jucai, erai apreciat...*

Ion Măinea: A, e o poveste lungă. Cu o colegă, o iubită al cărei nume nu îl divulgăm, de care era îndrăgostit și secretarul cu propagandă. Erau anii în care nu era bine să te pui cu stăpânirea. Cu comuniștii... În 1961, lua ființă Teatrul de Comedie condus de maestrul Radu Beligan. Eram și eu pe listă cu Iurie Darie, cu Cioran, dar, surpriză... gelosul propagandist mă tăia, spre a mă despărți, vezi Doamne, de fata respectivă... El o făcea, nu-i așa, în numele moralei proletare.

E.P.: *Azi, poate, o asemenea întâmplare ne trezește zâmbetul, dar în anii aceia unii au plătit cu ani grei de temniță sau chiar cu viața pentru gesturi sau vorbe ce ne par azi banale, lipsite de importanță, nevinovate. Tu ai scăpat ușor, aș zice...*

I.M.: Hm! Poate. Fiindcă, la intervenția Constanței Crăciun (mare tartor în Ministerul Învățământului și Culturii), am ajuns la Teatrul C.F.R. Giulești, condus de Victorița Dinu, și devenit apoi Teatrul Delavrancea. Am stat doi ani acolo.

E.P.: *Secretar literar era criticul Florian Potra – o personalitate recunoscută în lumea teatrului și filmului, traducător eminent din limba italiană.*

I.M.: Da. Și Letiția Gâțău, cercetător serios. Și trupa era bună. Eram coleg cu Mihai Pălădescu, cu Silviu Stănculescu, Ion Marinescu. Regizori erau Vlad Mugar, Dinu Cernescu, Mihai Dimiu.

Am jucat, țin minte, pe Cavafu – rol foarte bun – în *Mielul turbat*.

E.P.: *Ai plecat la Baia Mare...*

I.M.: Da. Acolo însă a ars clădirea teatrului. Am stat un an și am venit la Oradea. Mă invitase regizorul Ion Deloreanu, cu care colaborasem la Baia Mare.

E.P.: *La Oradea ai jucat mult și de toate, piese istorice, comedii boulevardiere, drame, piese clasice, contemporane, românești și străine. D-na Marietta Sadova ți-a dat rolul principal în spectacolul cu piesa lui E.Albee „Totul în grădină” – în premieră pe țară. N-a fost un mare spectacol, dar munca, repetițiile, au fost o adevărată școală de teatru.*

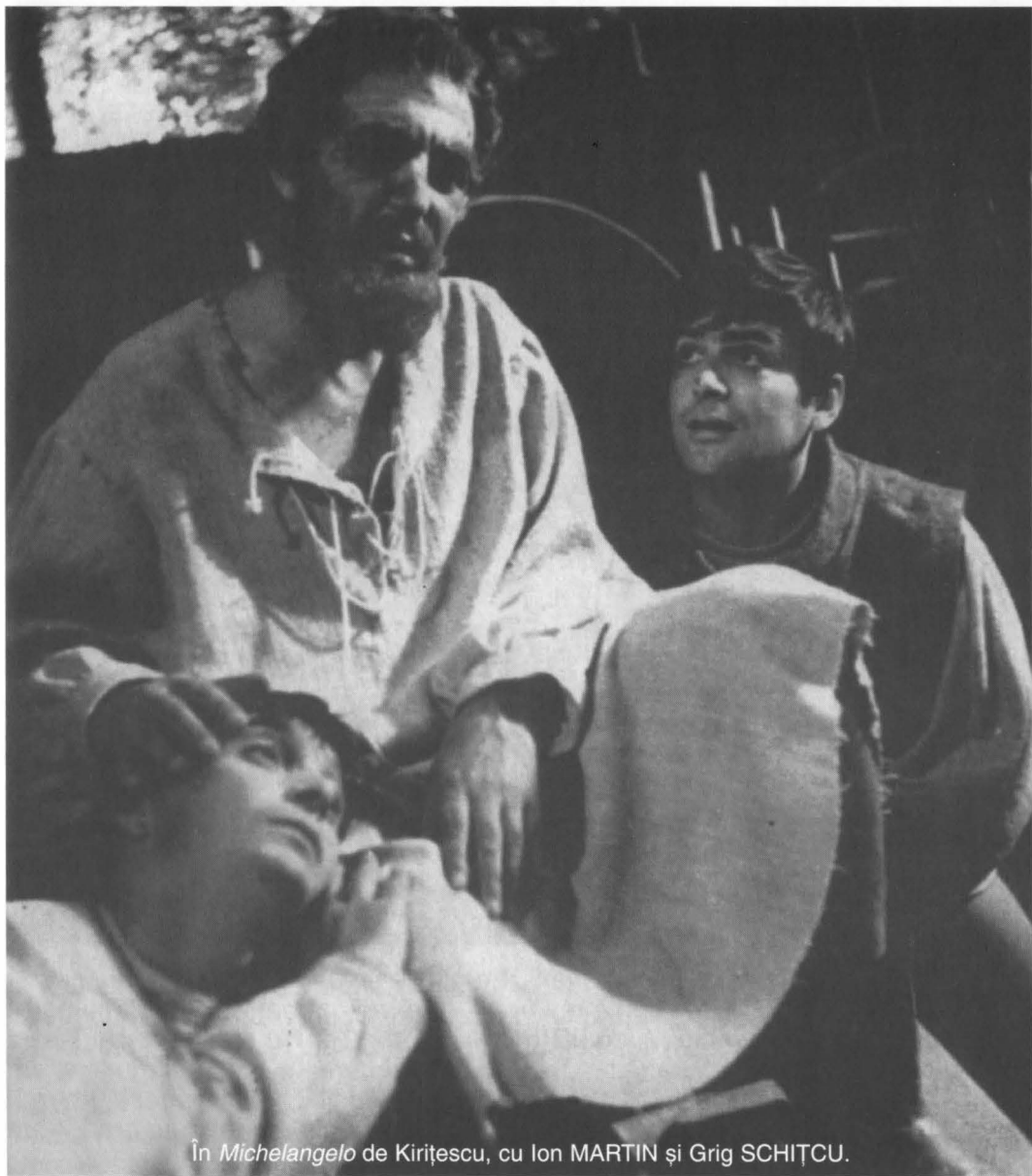
I.M.: Și, îmi amintesc, am învățat multe de la Doamna Sadova – și am aflat lucruri interesante despre viața teatrală românească de dinainte de venirea comuniștilor. Doamna trecuse prin închisorile comuniste și lucra la teatre din provincie, pentru că nu i se dădea voie să monteze în București.

E.P.: *Stimate, dragă Ioane, scriptic am plecat amândoi, prin pensionare, din teatru, acum câțiva ani. În fapt, nu l-am părăsit nici o clipă. Nici nu puteam, așa-i? Tu, pentru că mai joci încă, eu pentru că, fie că scriu uneori despre spectacolele noastre, fie le văd pur și simplu. Important este că teatrul ne mai interesează, nu? Tu ce ai de spus?*

I.M.: Ne interesează, desigur. Cum s-ar putea să nu ne mai intereseze ceea ce, de fapt, este chiar viața noastră. Toată viața noastră. Ne întâlnim tot în perimetrul teatral, la noi, în Teatrul „mare” și acum și la Teatrul „Arcadia”, unde eu mai montez câte un spectacol, iar tu ești consilier artistic. Ce am de spus, zici? Păi ce să am? Decât să ne dorim să fim sănătoși și să mai putem munci. Vezi tu, eu am avut șansa să joc la Mihai Măniuțiu în *Electra*, un spectacol remarcabil, și să văd Coreea... Am mai jucat la el, în *Intrusa* – e o plăcere și o bucurie să colaborezi cu un regizor inteligent, un creator, un artist ca Măniuțiu.

E.P.: *Și timpul nu e pierdut. S-ar putea ca viitorul să-ți mai ofere și alte surprize plăcute.*

Apropo, ai pus în scenă la Teatrul de Stat pentru Copii și Tineret „Arcadia” un spectacol cu actorii la vedere, cum se spune, „Păcală” – piesa lui Ion Lucian. Cu

În *Michelangelo* de Kirîțescu, cu Ion MARTIN și Grig SCHIȚCU.

muzică, decor și costume de inspirație populară. Se bucură de succes: place copiilor, ceea ce e foarte bine.

Sper să mai găsim împreună piese potrivite pentru cei mici și pentru cei mai măricei, ce zici?

I.M.: Nu mă îndoiesc, vom colabora bine, ca întotdeauna. Am și eu – și văd că ai și tu – câteva idei și proiecte pentru acest teatru. Marius Aron, directorul, și-a propus să schimbe ceva în teatrul ăsta. În bine, evident.

E.P.: *Un teatru care are obligația să-i pregătească pe cei mici și pe elevi apoi pentru întâlnirea cu Teatrul „mare”. E o răspundere enormă, fiindcă de impactul cu*

teatrul acesta depinde atașamentul de mai târziu al tinerilor față de spectacolul teatral. Nu e simplu să-i câștigi definitiv de partea ta, să le creezi emoții, să le trezești gustul pentru spectacol, să le menții interesul...

Să revenim, însă, la oile noastre. Aș dori să-mi spui cum anume îți apropii personajul încredințat, cum îl construiești, cum îl creezi („ca un Dumnezeu”, spune Andrei Tarkovski) și, mai apoi, vai, cum te desparți, cum te eliberezi de el?

I.M.: E o întrebare grea!

E.P.: *Mie-mi spui? Eu mă gândesc – am scris și voi mai scrie – la chestiunea asta de mult. Am strâns mult material și sunt foarte interesată să aflu ce spun practicienii...*

I.M.: Trebuie să-ți spun că eu am, cu personajele mele, o relație specială. Una în care luăm și dăm deopotrivă unul altuia: el, personajul, îmi dă mie ceva, îmi sugerează ceva, eu, în schimb, îi împrumut ceva din mine, din felul meu de a fi, de a vorbi, de a mă mișca.

E.P.: *Sper să apucăm să vorbim despre Salieri, acest personaj fabulos pe care l-ai interpretat tu în spectacolul lui Alexandru Darie, „Amadeus“.*

I.M.: Desigur. N-o să uităm! În ce privește relația cu celelalte personaje; de fapt, cu colegii – parteneri care le interpretează – socotesc că lucrul cel mai important e *sinceritatea*. Se întâmplă să nu-ți fie tocmai simpatic, poate, colegul care-ți dă replica, dar acest lucru nu trebuie, sub nici o formă, să se vadă, să se simtă în scenele respective.

Nu amestecăm – cred că nici colegii mei n-o fac – sentimentele personale cu cele artistice. Ar fi împotriva eticii unui artist profesionist. Dar știi ceva? Am verificat de nenumărate ori: când intri în scenă se petrece un miracol, acolo uiți tot ce ți s-a întâmplat în viața civilă, se rup toate legăturile cu lumea reală și intri, fermecat, în universul ficțiunii.

E.P.: *Nu cumva de aceea e foarte greu pentru voi ca, după spectacol, să plecați direct acasă și o escală undeva, cu prietenii, cu soția, cu colegii (la un pahar de vorbă, nu neapărat de alcool) e necesară?*

I.M.: Poate. Cine știe? Depinde de om. Unii colegi simt nevoia acută să ia o gură de alcool, alții nu. Se duc direct acasă și acolo, încet-încet, redevin...civili, adică ei înșiși.

E.P.: *Te poate marca un personaj? Are el această putere?*

I.M.: Oho! Pe mine, te rog să mă crezi, m-a marcat personajul Menuorut din spectacolul cu piesa lui Mircea Bradu *Noapte albă*. Nu știam, mărturisesc, prea multe din istoria Bihorului, dar, în timp ce repetam, am citit mai multe și am început, datorită acestui voievod curajos, demn și sensibil, să îndrăgesc Bihorul. Eu spun că l-am primit cu drag în mine pe Menuorut, l-am iubit și, cred, l-am și înțeles.

E.P.: *Ca să-l redai apoi, prin chipul și glasul tău, publicului. Eu cred că l-ai îmbogățit, dându-i ceva din propria ta simțire. Cred că Mircea Bradu, autorul, ți-a fost recunoscător că ai dat viață, cum se spune, unui personaj livresc, de hârtie, născut în mintea lui de scriitor, din puținele documente și cronici studiate. Vrei să revenim la Salieri?*

I.M.: Salieri a fost un personaj de o mare complexitate. L-am studiat îndelung. Nu poți vorbi despre un personaj pe care nu-l cunoști, despre care nu știi totul; nu-l poți interpreta!

E.P.: *Ce știai despre el când a venit Ducu Darie cu piesa „Amadeus” și ți-a spus că tu vei fi Salieri?*

Cu Mariana VASILE în *Cimitirul păsărilor* de Antonio Gala.

I.M.: Știam ce se știe așa, superficial, din lecturi de tip magazin – că l-au suspectat a-l fi omorât pe Mozart, că era un personaj negativ, obsedat de puștiul genial care-i punea în umbră talentul, incontestabil robust.

E.P.: *O, nu! Trebuia să te îndoiești, să începi prin a nu crede, prin a cerceta apoi cum, în ce fel l-a ucis el pe Mozart. Ducu însuși, cutreierând prin opera mozartiană și îmbibând spectacolul cu magnifica lui muzică, lasă deschise uși spre destinele celor doi.*

I.M.: Întâlnirea mea cu Ducu a fost minunată. Ne-am împrietenit; cu toate că am fost coleg cu tatăl lui, diferența de vârstă dintre noi nu avea nici o importanță: colaboram perfect. Munca la Salieri a fost o solicitare permanentă, dar, paradoxal, extrem de plăcută. L-am construit pe Salieri pas cu pas, încercând să-l scot din zona simplificatoare a negativilor; vezi tu, Salieri nu e un tip mefistofelic, nu e pur și simplu posedat de ură împotriva acestei „făpturi” dăruite de Dumnezeu cu geniu – încă de la naștere hărăzit să fie iubit de Dumnezeu (Ama-Deus) – hotărât să-l chinuie până la a-i lua viața, pe Mozart. Nu. El îl iubește, îl ucide iubindu-l. Ți amintești îmbrățișarea lor? Emoționanta, disperata lor îmbrățișare, când Salieri spune: „Eu sunt otrăvit cu tine și tu ești otrăvit cu mine“?

E.P.: *Salieri făcuse un legământ cu Dumnezeu, jurase să rămână cast, dacă Dumnezeu îi va dărui talent și succes. Și ce vede? Că Mozart are totul: și femeii frumoase și talent cu carul, iar lui nu i se dăruiește nimic, ca răspuns la jurămintele și la privațiunile la care s-a supus. Și-atunci, Salieri intră în luptă cu divinitatea... Moment superb, de un dramatism apăsător... Și Salieri emite un blestem...*

E momentul să ne amintim acum împreună cum, în noaptea de după premieră, ai căzut și ți-ai rupt piciorul. O fi fost un semn divin?

I.M.: Ei, da! N-ai uitat! Nici azi nu știu, dacă a fost o simplă întâmplare sau un semn! Salieri – dar eu, de fapt, nu? – privea spre cer și se certa cu bunul Dumnezeu...

E.P.: *Iar acesta, pentru că l-a confundat pe Salieri cu tine însuși, te-a pedepsit, te-ai împiedicat de-o pietricică, pe stradă (și nu erai beat, nimeni nu te-a văzut vreodată beat) și ți-ai rupt piciorul. N-ai mai putut juca câteva săptămâni. În fond, uite, risc și eu un păcat, Dumnezeu ți-a făcut un compliment: prea te-ai confundat cu personajul.*

I.M.: Mai știi? Poate ai dreptate. Oricum, la întâlnirea mea cu o piesă scrisă excelent, cu un mare dramaturg (Peter Shäffer), cu un regizor excepțional – Ducu Darie, sigur pe el, știind exact ce vrea, știind, cu toată tinerețea lui, să lucreze admirabil cu actorii – apoi cu o tânără scenografă talentată și plină de fantezie, Maria Miu, soția lui Ducu, doi profesioniști sută la sută, a „lucrat“ bunul Dumnezeu...

E.P.: *Lor li s-a adăugat o trupă bine antrenată, ambițioasă și dornică să se autodepășească... Să-i amintim și pe ceilalți interpreți: Cristian Șofron, apoi Doru Fârte (Mozart), Cristina Șchiopu, apoi Oana Mereuță (Constanze), Nicolae Toma, Ileana Iurciu (Caterina), Emil Sauciu, Ion Abrudan, Petre Panait, regretatul Marcel Segărceanu, Laurian Jivan, Simona Constantinescu, etc. Plus o figurație impresionantă...din care hai s-o amintim măcar pe Olivia Steer, azi mare vedetă la Pro TV...*

Vrei să vorbim despre tânăra generație? Ce crezi despre ea? Așa, din ce observi tu...

I.M.: Ce să cred? Cred că școală nu prea se face... sau se face superficial. Pe vremea mea aveam modele. Ce spun eu modele?! Supermodele! Maeștri. Noi alergam să-i vedem pe Mihai Popescu, pe Marietta Sadova, pe Birlic, pe Sonia Cluceru, pe Lucia Sturdza Bulandra, pe Radu Beligan, pe Ion Finteșteanu, pe Clody Bertola, pe Beate Fredanov, pe Dina Cocea, pe George Vraca, pe Ion Lucian și pe atâția alții... Stăteam cățarați la arlechin să-i putem vedea. Tinerii nu prea mai au azi modele...

E.P.: *Și tinerii de azi ar avea modele – doar să vrea să le vadă. I-ar putea avea pe Leopoldina Bălănuță (cât a mai rămas, pe film, la TV), Gheorghe Cozorici, Octavian Cotescu, Valeria Seciu, Victor Rebengiuc, Mariana Mihuț, Maia Morgenstern, Ovidiu Iuliu Moldovan, Marin Moraru, Ștefan Iordache, Marcel Iureș, Gheorghe Dinică, Răzvan Vasilescu. Și lista ar putea continua...*

I.M.: Cu toate acestea, văd în România destui tineri – vorbesc de artiști! – talentați și ambițioși, dornici să facă această profesie cu devotament. Au și dragoste de profesie și dorința de a o face bine.

Calificative n-aș îndrăzni să le dau. Aș putea greși.

Din păcate, ne invadează pe mai toate canalele media spectacole de prost gust, gen „Vacanța mare“ sau „Ciao, Darwin!“ Sau mulțimea de manele care răsună vesel și zglobiu de unde vrei și de unde nu vrei.

Au *rating*, zic ei! Auzi, *rating!* Păi ce-mi pasă mie (lor le pasă!) de *rating*, când sunt socotit idiot, adică mi se propune să râd de prostiile pe care le spun niște...

cum să-i numesc, pentru că nici nu cred că au ceva comun cu actoria...? – cultivând prostul gust, mitocănia, bășcălia. Parcă și *Trupa Divertis* – care era foarte bună – începe să coboare ștacheta.

E.P.: *Eu cred că și televiziunea – de stat sau particulară – ar avea datoria să „ridice poporul”, nu să coboare ea la nivelul cel mai de jos, nu?*

I.M.: E ceea ce încearcă să facă și teatrul orădean: propune spectacole importante, uneori chiar părând elitiste, dar aceasta înseamnă că există încredere în inteligența și gustul publicului și, oricum, dându-i spectacole dintr-o zonă mai înaltă – atât ca text, cât și ca modalități spectaculare – încearcă să-l *ridice*, să-l înalțe. Altminteri, i-ar fi foarte ușor să-i dea prostioare, comedioare, spectacolașe de divertisment „descrețitive”, sub pretext că „acestea plac, la acest gen de spectacole vine publicul”. Dar ce trist mi s-ar părea, ce dezolant.

E.P.: *În final, aș mai vrea să te întreb dacă n-au trecut pe lângă tine niște roluri pe care le-ai așteptat?*

I.M.: Au trecut. Dar nu m-am zbatut să le obțin. N-am cerut nici un rol. Rolurile au venit ele la mine. *N-au venit* însă două: Vlaicu Vodă și Othello...

E.P.: *Timpul e pierdut oare? Eu cred că nu. De-abia aștept să te văd în următoarea premieră...*

Până atunci, tot binele, sănătate și voie bună!

Din volumul *Teatrul din interior, Teatrul din culise*, în curs de apariție.

Elisabeta POP

În prim-plan: Ion MĂINEA și Doin PRESECAN în *Intrusa* de Maeterlinck.